

Spolek Někdo Ti uvěří a podpora obětí zneužívání v náboženském prostředí

Eliška Hrnčířová
Někdo Ti uvěří, z. s.

Úvod

Spolek Někdo Ti uvěří poskytuje podporu lidem, kteří zažili sexuální, mocenské, psychické či duchovní zneužívání v náboženském prostředí. Přístup spolku je specifický zejména tím, že pracuje i s duchovními dopady traumatu a vychází ze znalosti křesťanského církevního kontextu. Slovy předsedy a spoluzakladatele spolku:

Lidé nás vyhledávají zejména kvůli něčemu, co se stalo v jejich církvi nebo rodině. Jsme tu ale i pro lidi, kteří nebyli zneužiti přímo v církvi, je ale pro ně nějakým způsobem důležitý duchovní rozměr, který při konzultaci často zmiňují. Citlivost k duchovním věcem je jeden z důvodů, proč k nám mají důvěru. Obracejí se na nás lidé z různých církví s rozmanitou zkušeností. Příslušnost ke konkrétní církvi cíleně nezjišťujeme, podle našich odhadů je nejvíce kontaktů z katolické církve. (Kylar, 2022)

Spolek se věnuje přímé podpoře obětí, od konzultací a poradenství po zprostředkování navazující odborné péče, např. terapeutické a právní. Stejně tak se zabývá systematickou preventivní a osvětovou prací, kam patří např. účast na přednáškách, panelových debatách a realizace seminářů, medializace tématu zneužívání a zveřejňování svědectví obětí a dalších vzdělávacích textů na svých webových stránkách.

Cílem článku je představit odborné kriminologické veřejnosti činnost spolku Někdo Ti uvěří v období pěti let od jeho založení a současně přiblížit specifika pomoci obětem zneužívání v českém náboženském prostředí, zejména v kontextu křesťanských církví. První část příspěvku se zaměřuje na základní charakteristiku spolku, jeho vznik, zaměření a hlavní oblasti činnosti. Druhá část konkrétně ukazuje, jak specifika náboženského prostředí ovlivňují oběti, odhalování a vyšetřování trestných činů a poskytování adekvátní podpory obětem. Text je koncipován tak, aby byl srozumitelný čtenářům bez specializované znalosti náboženské problematiky a nepředpokládá orientaci v církevním diskurzu.

Naše činnost

Spolek Někdo Ti uvěří vznikl v roce 2020 jako nezávislá nezisková organizace specializovaná na podporu osob, které zažily zneužívání v náboženském kontextu. Na rozdíl od většiny obdobných iniciativ v zahraničí, jež jsou zpravidla orientovány buď na sdružování odborníků v oblasti problematiky zneužívání, nebo na organizování obětí usilujících o spravedlnost a prosazování svých potřeb, integruje tento spolek obě tyto skupiny. Vychází přitom z přesvědčení, že jejich propojení umožňuje vzájemně se obohacující spolupráci, která podporuje hlubší porozumění problematice a zvyšuje účinnost poskytované pomoci.

Pomáháme obětem: Mezi roky 2021 a 2025 se na nás obrátilo více než 250 obětí různých forem zneužívání ze strany katolické církve i jiných náboženských a nekonfesních společností. Někteří využili jednorázovou konzultaci, další jsme doprovázeli dlouhodobě.

Podpora obětí je založena na individuálním posouzení potřeb každého člověka, který se na nás obrátí. Základním východiskem je naslouchání a vytvoření bezpečného prostoru pro sdílení zkušenosti, přičemž klient není tlačěn k žádnému konkrétnímu řešení. Ve spolku pracují (nebo s ním spolupracují) terapeuti, právníci, duchovní a také lidé, kteří nejsou odborníky, ale mají osobní zkušenost se zneužíváním v církvi, a mohou tak nabídnout peer konzultaci.

Když se tedy někdo na spolek obrátí, je mu zprostředkována konzultace. Jsou mu poskytnuty informace o tom, jaké kroky lze v jeho případě podniknout. Pokud si to klient přeje, spolek zprostředkovává kontakt na právní pomoc (civilní i církevní), doprovod v průběhu trestního řízení, orientaci v procesu oznámení případu církevním autoritám a dlouhodobé provázení. Součástí podpory je rovněž doporučení na psychologickou nebo duchovní péči a zprostředkování komunikace s církevními institucemi tak, aby tato zátěž neležela primárně na oběti. Postup je vždy podmíněn souhlasem klienta, s výjimkou situací, kdy vzniká zákonná oznamovací povinnost. V případech, které nespádají do zaměření organizace (např. zneužívání mimo církevní prostředí), jsou klienti systematicky přesměrováváni na specializované instituce, jako jsou proFem či Dětské krizové centrum.

Pracujeme také s komunitami. V letech 2022 až 2025 jsme v různých křesťanských společenstvích poznamenaných zneužíváním působili jako tým, abychom pomohli vyrovnat se s realitou přítomnosti případu zneužití. Pomohli jsme s přípravou prohlášení, doprovázeli představené, byli jsme přítomni na setkání společenství a pro individuální konzultace, uspořádali jsme semináře. Pracujeme také se sekundárními oběťmi, např. příbuznými oběti.

Spolupracujeme: Jsme součástí pracovní skupiny Ekumenické rady církví pro prevenci a řešení zneužívání v církvích. Jsme mezi zakládajícími členy Platformy pro pomoc obětem sexuálního násilí. Úzce spolupracujeme s Církví evangelickou metodistickou a se synodní radou Českobratrské církve evangelické. Zahájena byla také spolupráce s Českou biskupskou konferencí.

Spolupracujeme také na mezinárodní bázi. Obrací se na nás např. oběti zneužívání ze Slovenska, kde je toto téma ještě poměrně tabuizované, ale oběti pomalu dostávají odvahu se obrátit na naše kolegy a kolegyně s prosbou o pomoc. Již dvakrát jsme se účastnili *International Safeguarding Conference (ISC)*,¹ která proběhla na Gregoriánské univerzitě v Římě.

¹ Více viz zde: <https://internationalsafeguardingconference.org/>

Jedná se o každoroční mezinárodní odbornou konferenci zaměřenou na ochranu dětí a zranitelných osob před zneužíváním a na sdílení osvědčených postupů v oblasti safeguardingu – tedy prevence, rozpoznávání a odpovědného řešení případů zneužívání. Konference nabízí platformu, kde se setkávají specialisté na ochranu, traumaterapeuté, právníci, výzkumníci, představitelé náboženských společenství a další odborníci, aby diskutovali o aktuálních výzvách, prezentovali inovativní přístupy a navazovali mezinárodní spolupráci (ISC, n. d.).

Pro náš spolek má účast na této konferenci význam z několika důvodů. Zaprvé, několik našich členů absolvovalo odborné vzdělání v oblasti safeguardingu (prevence zneužívání) na tamní Gregoriánské univerzitě, a účast na konferenci tak představuje pokračování jejich profesního rozvoje v prostředí jejich alma mater. Zadruhé nám konference umožňuje získávat aktuální mezinárodní poznatky, metodické přístupy a příklady dobré praxe v oblasti ochrany zranitelných osob, což je zásadní pro další zkvalitňování naší podpůrné práce s oběťmi zneužívání v náboženském kontextu. V neposlední řadě poskytuje účast na ISC prostor pro prezentaci zkušeností a specifických výzev českého prostředí, čímž se naše činnost zapojuje do dialogu s globální odbornou komunitou a zároveň přispívá k rozvoji mezinárodních sítí spolupráce v oblasti safeguardingu.

Vzděláváme: Vzděláváme studenty v církevních i necírkevních školách, vedoucí skupin mládeže, veřejnost, pracovníky v církvi. Mluvíme s širokou i odbornou veřejností – pořádáme semináře pro farnosti a sbory, komunitní setkání, účastníme se panelových diskuzí, pořádáme přednášky pro odborníky, kterým pomáháme orientovat se v prostředí církví. Našimi semináři prošlo již více než tisíc lidí.

Mezi lety 2021 a 2025 jsme se např. zúčastnili či pořádali následující panelové diskuze či semináře:

- panelová diskuze „Jak se rodí trauma“, Jihlava, Mezinárodní festival dokumentárních filmů Ji.hlava, 2021;
- Daniel Bartoň: seminář „Pomoc obětem sexuálních deliktů v náboženském kontextu“, Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy, 2021–2025;

- přednáška „Sexuální zneužívání v (nejen náboženských) organizacích“, Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity, 2021;
- panelová diskuze „Proč mluvit o zneužívání?“, Dominikánská 8, 2021;
- seminář pro kazatele Českobratrské církve evangelické, 2023;
- školení děkanů brněnské diecéze, 2023;
- seminář pro Evangelickou církev metodistickou, 2024;
- seminář o duchovním zneužívání, setkání evangelické mládeže Teplice, 2025;
- diskuze organizace Někdo Ti uvěří na konferenci „Jak tvořit církev jako místo důvěry?“, Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy, 2025.

Konzultujeme: Poskytujeme konzultace kněžím, kteří se setkávají s oběťmi zneužívání, abychom jim pomohli zorientovat se v tom, jaké jsou jejich povinnosti v souvislosti s církevním i světským právem, jak pracovat s lidmi, kteří zažili zneužití, jak pomoci sekundárním obětem zneužívání a jak komunikovat s celou farností. Několika katolickým řeholním řádům jsme pomáhali s aktualizací vnitřních směrnic a postupů v problematice zneužívání.

Publikujeme: Spolupracujeme při vydání knih, které mohou pomoci v prevenci (Holcomb, 2023; Liszewski, 2023), vydáváme informační brožury (*Péče o oběti sexuálního zneužívání; Jak reagovat, když se ti někdo svěří; Sexuální zneužívání (nejen) v církvích*).²

Setkáváme se: Od roku 2023 pořádáme setkání ke Dni obětí zneužívání 18. 11. První setkání proběhlo v Praze na Fortně na Hradčanském náměstí. Během večera proběhla bohoslužba slova, veřejná diskuze s odborníky na téma *Uzdravit zranění duše* a byla možnost vyjádřit podporu obětem zneužívání. V roce 2024 byla součástí setkání ekumenická modlitba, hudební vystoupení, rozhovor s autorkami výstavy a prostor pro osobní setkání. Setkání předcházela výstava *Já nejsem tím, kdo se má stydět. Šest*

² Brožura *Péče o oběti sexuálního zneužívání* je k dispozici jen v tištěné podobě na vyžádání. Ostatní jsou ke stažení zde: <https://www.nekdotiuveri.cz/clanky/ceska-republika/brozura-kdyz-se-ti-nekdo-sveri>, <https://e-cirkev.cz/res/archive/051/005469.pdf?seek=1700581410>.

autorek se zkušeností zneužívání vystavovalo svá díla, ve kterých tuto zkušenost v kontextu duchovního prostředí reflektují. V roce 2025 jsme na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy vytvořili místo ke ztišení s různými podněty a texty a následně uspořádali neformální setkání členů a příznivců Někdo Ti uvěří. Poté jsme v roce 2026 uspořádali výstavu *Rozpoznat. Reagovat. Bezpečí dětí v církvi* (Scheinostová, 2026).

Medializujeme: Medializace případů představuje pro spolek důležitý nástroj šíření osvěty a informování o dostupné pomoci obětem, které nemusí být obeznámeny s existencí podpůrných služeb. Současně může sloužit jako prostředek k prosazení práv obětí a zvýšení tlaku na odpovědné instituce. Medializace však není primárním krokem, který s oběťmi podnikáme. K jejímu využití dochází zpravidla až poté, co jsou vyčerpány jiné dostupné způsoby řešení situace a oběť projeví s tímto postupem souhlas.

Pro medializaci případů spolek používá interně stanovená pravidla. Každé zveřejnění je předem posouzeno a schváleno redakční radou spolku. Tato pravidla zahrnují mimo jiné přípravu klienta na mediální vystoupení, systematické zhodnocení možných přínosů a rizik a zajištění etického a bezpečného přístupu k prezentaci informací. Medializaci nevnímáme jako cíl, ale jako prostředek.

Spolupracovali jsme např. s redakcí *Seznam zprávy* na reportáži *Ve stínu celibátu*, a sice na prvním dílu o příběhu Jiřiny Kočí (Kubík, 2021b) a druhém dílu o Marku Drábkovi (Kubík, 2021a). Náš facebookový profil má aktuálně přes 2 500 sledujících a umožňuje upozorňovat na aktuální dění týkající se tématu zneužívání v církvi, zvát veřejnost na akce, které souvisí s činností spolku a edukovat.

Specifika zneužívání v náboženském kontextu

Abychom nezůstali jen u výčtu našich aktivit, nabízíme několik ilustrativních příkladů specifických charakteristik náboženského prostředí, které mohou zásadně formovat prožívání obětí zneužívání a současně ovlivňovat průběh i efektivitu jeho odhalování, vyšetřování a následné podpory.

Začneme u specifika interních vyšetřovacích a právních procesů u některých církevních společenství. V prostředí římskokatolické církve se např. oběť při nahlašování často ocitá před specifickou volbou: zda využít pouze církevní kanály, nebo podat trestní oznámení i u státních orgánů. Církev totiž disponuje vlastním právním rámcem (kanonickým právem) a vlastními interními vyšetřovacími postupy a sankcemi. Podobné interní procesy existují i v jiných křesťanských církvích.

V praxi to může znamenat podstoupení dvou paralelních procesů – církevní výslech i výslech „světský“ – a dvakrát detailně popisovat traumatizující zkušenost, což pro část obětí představuje výraznou sekundární viktimizaci. K tomu se může připojit i nejasnost ohledně rozsahu mlčenlivosti: oběť může mylně dovodit, že je povinna o věci jinde nemluvit, mimo jiné proto, že ještě donedávna byl závazek mlčenlivosti explicitní součástí přísahy skládané při církevním výslechu (viz Sacred Congregation of the Holy Office, 1962). Současně ale platí, že církevní řízení někdy umožní rychlejší interní kroky, např. omezení kontaktu pachatele s komunitou či jeho dočasné stažení ze služby.

Otázka mlčenlivosti patří v řadě církevních společenství k citlivým a zároveň snadno zneužitelným tématům. V prostředí římskokatolické církve se např. opakovaně objevují snahy neoprávněně rozšiřovat význam tzv. zpovědního tajemství i mimo jeho skutečný rámec. V praxi to může fungovat jako nástroj manipulace: oběti bývá sugerováno, že o tom, co sdělila ve zpovědi – nebo dokonce o zneužití, k němuž došlo během zpovědi – „nesmí mluvit“, protože je vázána zpovědním tajemstvím. Zpovědní tajemství však zavazuje výlučně zpovědníka, tedy kněze, nikoli kajícíka, který se zpovídá.

Současně se lze setkat i s tím, že někteří představitelé církve se pokoušejí režim zpovědního tajemství fakticky rozšířit i na interní dokumentaci z církevních výslechů či šetření. Důsledkem pak může být odmítání poskytnout relevantní podklady orgánům činným v trestním řízení, případně zatajování toho, že taková dokumentace vůbec existuje (Kabátová, 2019).

Dalším specifickým aspektem náboženského kontextu, který je důležitý při vyšetřování zneužívání, je vysoký morální kredit a důvěra lidí k náboženským

institucím. Byť je Česká republika výrazně ateistickou či agnostickou zemí, jejíž obyvatelstvo často deklaruje silnou nedůvěru k církevním institucím, mohou tyto instituce u mnoha lidí požívat velké důvěry.

Na prvním místě je tomu tak u členů těchto církví, pro které jsou „jejich církve“ duchovním domovem a důležitou sociální skupinou, ke které cítí silnou přináležitost, a často i duchovní, společenskou nebo např. finanční závislost. Tato přináležitost je často o to silnější ve chvílích, kdy je „jejich rodina“ napadána či pronásledována. Teologie nebo prostě jen praxe jednotlivých církví má navíc tendenci vnímat některé autority jako „posvátné prostředníky“ – kněz např. při mši a při zpovědi jedná jako „zástupce Krista“ a tato „posvátná role“ mu často u věřících sjednává velikou autoritu a důvěru i v každodenním životě. Ovšem i mezi nevěřícími či nábožensky neukotvenými lidmi panuje velká důvěra vůči některým členům církví, např. vůči řeholním „sestřičkám“.

Vysoký morální kredit je pro náboženské instituce navíc velmi důležitá společenská hodnota, dalo by se říci i sociální kapitál, jehož úbytek má závažné důsledky pro jejich praktické fungování: když např. církvi nebo některému společenství budou lidé méně důvěřovat, přijde o dary, účastníky aktivit, dobrovolníky a podporu pro své aktivity, z nichž jsou mnohé nesporně všeobecně přínosné.

S vysokým morálním kreditem se proto u náboženských institucí pojí výrazný sociální tlak na „ochranu dobrého jména“ instituce, loajalitu a požadavek „nepohoršovat“ ostatní členy nebo veřejnost. Tento tlak bývá posilován různými teologicky či morálně zarámovanými představami jako např. že církev jako instituce je posvátná a představuje pro člověka výlučnou cestu ke spáse. V takovém kontextu pak podání trestního oznámení nebo veřejné pojmenování zneužívání může být chápáno jako způsob, jakým oběť „brání ostatním lidem v přístupu k jedinému zdroji spásy, protože je od církve odrazuje“. To pak může být někdy vnímáno jako „větší hřích“ než škoda způsobená mlčením o nějakém případě zneužívání. Podobně i jiné teologické či morální koncepty mohou oběti zabraňovat zneužívání pojmenovat a nahlásit: např. důraz na pokoru (kdo já jsem, abych soudil), hledání vlastního hříchu

(jistě nejsem bez hříchu ani já), chápání kritiky jako odsuzování (viz evangelní „nesuďte, abyste nebyli souzeni“) nebo snaha vyhnout se hříchu pomluvy či nactiutrhání.

Dalším dopadem tohoto tlaku na „ochranu dobrého jména“ bývá silná sekundární viktimizace oběti podobná situacím, kdy zneužívání probíhá uvnitř rodiny. Členové církve a často i její představitelé obviňují oběť ze lži, posedlosti, organizují se na obranu „napadeného“, tj. obviněného,³ ostrakizují oběť ve společenství, vyhrožují jí negativními duchovními dopady jejího jednání (jestli neodpustila, hřeší; jestli poškodila dobré jméno, hřeší; jestli opustí církev, je ohrožen její věčný život po smrti, tj. „skončí v pekle“), což mívá pro oběť, která může být intenzivně zapojena do života „svého společenství“, devastující psychické důsledky.

Sociální tlak v náboženském prostředí ovšem nesouvisí pouze s „ochranou dobrého jména“, ale s celkovou tendencí některých křesťanských společenství usilovat o kontrolu jednání a smýšlení svých členů. Pro tato společenství se v odborné literatuře (např. Harvey, 2025; Laycock, 2024; Björkmark Nynäs, & Koskinen, 2022) vžil název „vysoce nárokové náboženství“ (*high-demand religion*). Pro takové náboženství bývá charakteristická vysoká míra kontroly nad přesvědčeními, chováním, vztahy i každodenními rozhodnutími týkajícími se např. stravy, sexuality, oblékání, vzdělávání či zaměstnání. Tento typ kontroly typicky silně ovlivňuje oběť zneužívání ve schopnosti jej pojmenovat, kriticky se vůči němu vymezit a případně ho i nahlásit. Často nejde jen o obsahy – co je správné a co špatné –, ale i o mechanismy kontroly, aby „to správné“ bylo uskutečňováno.

Jako ilustrativní příklad kontroly chování ve vysoce nárokovém náboženství lze uvést například přísně normativní způsob regulace sexuality v tradičním katolicismu. Řada sexuálních projevů – od masturbace a užívání antikoncepce přes homosexuální styk až po předmanželskou intimitu a sex – je zde hodnocena jako těžký hřích (pokud osoba v těžkém hříchu nelituje a zemře, předpokládá se, zjednodušeně řečeno, „že skončí v pekle“).

³ Viz např. petice na obranu obviněného kněze v Kroměříži (Fuksová, 2025).

Praktická konsekvence je výrazná: tradiční církevní disciplína předpokládá, že při zpovědi má kající vyznat nejen „druh“ provinění, ale i jeho četnost (viz např. Dunda et al., 2012); bez takového vyznání a bez rozhřešení pak nemá přistupovat ke svatému přijímání. Zpovědník přitom není pouze pasivním „příjemcem“ sdělení, ale vystupuje i v roli morální autority: je očekáváno, že bude kajícíka vést v souladu s církevní naukou, tedy hodnotit jednání, stanovovat normativní rámec a směřovat ho k „nápravě“. Pokud se ovšem kající rozhodne ke svatému přijímání a zpovědi nepřistupovat, nejde o osobní soukromou volbu bez dopadu. V prostředí farního společenství to může být vnímané jako nápadné a čitelné gesto, které vyvolává otázky, domněnky a někdy i tlak okolí, aby si dotyčný „dal věci do pořádku“ a mohl se na liturgickém životě účastnit „naplno“.

Vzniká tak trojí kontrolní mechanismus: normativní kontrola skrze kázání a oficiální texty (katechismus a další normativní texty), individuální kontrola skrze zpověď a interpersonální kontrola skrze sociální dohled a očekávání komunity. Takovéto kontrolní mechanismy však fungují i v jiných kontextech, než je sexualita, a vymanit se z nich často znamená ztratit síť jinak podpůrných vztahů v daném náboženském společenství.

Tím se dostáváme k dalšímu specifickému tématu: tabuizace sexuality. Typickou ukázkou je nejen výše uvedený tradiční katolicismus, ale také tzv. kultura čistoty (*purity culture*), která vznikla v protestantském evangelikálním prostředí v 90. letech 20. století. Čistota je zde chápána prakticky výhradně jako „ctnost sexuální abstinence“ a k jejímu dosažení je nutné dodržovat soubor často velmi detailních pravidel od „cudného“ oblékání přes absolutní odmítání pornografie až po striktní zákaz předmanželské intimity.

Zvlášť u dívek bývá důraz na cudné oblékání a chování často legitimizován argumentem, že by „necudnost“ mohla muže svádět k hříchu. Dívky tak mohou být od dětství socializovány do přesvědčení, že případné sexuální násilí je alespoň částečně důsledkem jejich vlastního selhání, např. i takových „necudností“, jako jsou rozpuštěné vlasy či nošení šortek.

Tabuizace sexuality normalizuje vytváření falešných pocitů viny a studu a zdravá sexualita je v tomto kontextu prostě sexualita řídicí se vytyčenými normami. Oběti zneužívání pak chybí buď slovník, nebo zkušenost s tím, co je pro ni příjemné, co nepříjemné, nebo dokonce nemá představu, že má právo na nějakou autonomii, potřeby, hranice či vyjadřování souhlasu.

Další skutečností, která silně ovlivňuje odhalování případů zneužívání, je znalost či neznalost typických prostředí, ve kterých se uvnitř náboženských společenství daří *groomingu*, manipulacím a samotnému zneužívání. Z výše zmíněného je např. zjevné, že zpověď je často ideálním prostorem pro postupnou manipulaci oběti, jež je nebo může být nucena detailně se svým zpovědníkem hovořit o velmi intimních tématech. Zpovědník zde navíc vystupuje v roli duchovní autority, což vrhá oběť do velmi zranitelné pozice. Stejně tak probíhá zneužívání často ve skupinách ministrantů, kde má kněz přístup ke skupině dospívajících chlapců, pro které je autorita a zároveň je často i zpovídá. Spolu s vysokým morálním kreditem duchovních institucí jde ruku v ruce skutečnost, že jim rodiče s důvěrou svěřují své děti a nevarují je před případnými riziky, protože je v tomto prostředí neočekávají.

Duchovní zneužívání

Zatímco delikty sexuálního zneužívání jsou trestané i českým zákoníkem, existuje ještě specifická oblast tzv. duchovního zneužívání, která sice často není trestněprávně postižitelná, nicméně je často důležitým aspektem zneužívání v náboženském prostředí. Duchovní zneužívání si můžeme definovat jako systematické vzorce nátlaku, manipulace, kontroly nebo využívání moci v duchovním či náboženském kontextu, kdy pachatel (jednotlivec nebo skupina) zneužívá duchovní autoritu, nauku, rituály, „Boží vůli“ nebo strach z duchovních následků k tomu, aby omezil autonomii druhého člověka (nebo ho přiměl k poslušnosti), potlačil jeho kritické uvažování, vynutil mlčení a dosáhl prospěchu (psychického, sociálního, sexuálního, ekonomického či mocenského). Důsledkem je typicky zdravotní újma (ať už psychická, či fyzická), ztráta zdrojů (finance, vztahy, kompetence), oslabení

sebehodnoty a často i poškození vztahu k víře/spiritualitě nebo komunitě (viz např. The Methodist Church, n.d.).

Duchovní zneužívání často doprovází v náboženském kontextu další formy zneužívání a díky často absolutním nárokům náboženství na jedince umožňuje maximalizovat manipulaci a nátlak. Pro objasnění zde uvedeme několik konkrétních příkladů z knihy Doris Reisinger (2025) *Spirituální zneužívání*. Nejprve uvedeme příklad ilustrující, jak údajná duchovní ctnost (zde věrnost slibu poslušnosti) může věřícího přinutit chovat se zcela v rozporu se svým svědomím:

Řeholnice Anna směla každý rok odjet na několik dní na dovolenou k rodičům. Při jednom takovém pobytu se jí její bratr svěřil, že je homosexuál. (...) Bratr ji důrazně poprosil, aby nic neříkala otcí. Oba věděli, že přijmout homosexualitu vlastního syna bude pro otce těžké. Bratr chtěl se sdělením počkat na příhodný okamžik a Anna mu to slíbila. Bylo jí jasné, jak obtížný by takový coming out byl. (...) Když se vrátila do kláštera, musela o svém pobytu podat představené zprávu. Představená od ní následně vyžadovala, aby se posadila a napsala dopis otcí, ve kterém ho bude o bratrově homosexualitě informovat. Na otázku proč a k čemu to bude, dostala odpověď, že to má udělat z poslušnosti, protože poslušnost přece slíbila. I když z toho Anně srdce usedalo a dělalo se jí na zvracení, i když měla pocit, že bratra zrazuje, uposlechla. Měla přitom pocit, jako by ji někdo znásilnil. Vztah s bratrem a rodinou pak tento dopis na dlouhé roky silně poznamenal (Reisinger, 2025, s. 110).

Další příklad ukazuje, jak lze prostřednictvím izolace, sociálního tlaku a závislosti na společenství (kterou často společenství posilují právě proto, aby o své členy nepřišly a mohly z jejich služeb mít prospěch) osobu připravit o možnosti svobodného rozhodování:

Od chvíle vstupu do kláštera čekaly na Pavlu v jejím společenství příšerné zkušenosti. Už několik let nemá nejmenší kontakt s vnějším světem. Ztratila rovněž kontakt sama se sebou a pomalu, ale jistě se začala propadat do deprese.

Její bezvýchodné situace navíc zneužil jeden kněz, který ji začal sexuálně zneužívat. Pavla o tom nemohla s nikým mluvit, protože si toho kněze ve společenství velmi vážili. Nakonec si přiznala, že je na dně a že takový život už dlouhodobě nezvládne. Přesto se neodvažovala ani pomyslet na to, že by společenství opustila, protože nevěděla, kam by vlastně šla. „Venku“ už neměla nikoho, kdo by se jí mohl ujmout. Bylo jí skoro třicet, [sic] a byla to úplně zhroucená žena, které komunita neumožnila získat ani povolání, ani profesi. Neměla ponětí, jak přijít k penězům nebo získat pomoc ze strany státu, nějakých spolků nebo nadací. Žila s pocitem, že má jen jediné východisko, které zvládne zrealizovat, o němž se může rozhodovat a na které se těšila: kdykoliv si přece může vzít život (Reisinger, 2025, s. 103).

Závěr

Doufáme, že uvedené příklady – od paralelních církevních právních procesů přes intenzivní kontrolní mechanismy typické pro vysoce nároková společenství až po projevy duchovního zneužívání – přiblížily klíčová specifika křesťanského prostředí, která mohou zásadně spoluutvářet prožívání i výpověď osob se zkušeností se zneužíváním. Zohlednění těchto souvislostí umožňuje citlivější a přesnější komunikaci s oběťmi, snižuje riziko sekundární viktimizace a současně přispívá k účinnějšímu a spravedlivějšímu prošetřování: pomáhá lépe rozumět bariérám v oznamování, dynamice loajality a závislosti, práci s vinou a studem i tomu, jak institucionální rámce ovlivňují dostupnost důkazů a ochotu svědků vypovídat.

Spolek Někdo Ti uvěří se dlouhodobě zaměřuje na podporu obětí v tomto specifickém náboženském kontextu, na kultivaci tohoto prostředí, a na vzdělávání odborné i širší veřejnosti. Věříme, že propojování zkušenosti z praxe s odbornou reflexí může posílit prevenci, zlepšit institucionální postupy a přispět k tomu, aby církevní i občanské struktury dokázaly reagovat transparentně, odpovědně a s respektem k důstojnosti dotčených.

Další směřování našeho spolku vychází z jeho základního poslání, kterým zůstává přímá podpora obětí. Současně se však naše práce postupně přesouvá od

převážně individuální pomoci k systematictějším aktivitám v oblasti vzdělávání a prevence. Tento posun reflektuje potřebu působit nejen reaktivně při řešení jednotlivých případů, ale také preventivně a strukturovaně – prostřednictvím publikační činnosti, účasti na odborných debatách, šíření povědomí o tématu skrze kulturní akce, přípravy metodik a workshopů pro církevní subjekty a vytváření bezpečného prostředí pro setkávání.

ELIŠKA HRNČÍŘOVÁ je členka spolku Někdo Ti uvěří, kde se věnuje především redaktorské, editorské a překladatelské práci.

Literatura

- Björkmark, M., Nynäs, P., & Koskinen, C. (2022). "Living between two different Worlds": Experiences of leaving a high-cost religious group. *Journal of Religion and Health*, 61(6), 4721–4737.
- Dunda, M., et al. (2012). *Příprava na svátost smíření dnes*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r. o. Dostupné na:
<https://www.fatym.com/view.php?cislocclanku=2018030204>.
- Fuksová, J. (2025). Kněz podle soudu zneužil desetiletou dívku u zpovědi, řízení s ním vede i Vatikán. *iDnes.cz*, 13. 10. 2025. Dostupné na:
https://www.idnes.cz/zlin/zpravy/knez-cirkev-zneuzivani-kromeriz-vatikan.A251013_144929_zlin-zpravy_stoj.
- Harvey, S. (Ed.). (2025). *Abuse in New Religious Movements*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Holcomb, L. A. (2023). *Tak mě stvořil Bůh: povídáme si s dětmi o tom, jak se mohou chránit*. Praha: Samuel.
- International Safeguarding Conference (n. d.). About ISC. *International Safeguarding Conference*. Dostupné na:
<https://internationalsafeguardingconference.org/about/>.

- Kabátová, Š. (2019). Až teď vyplavou deset let staré případy sexuálního násilí v církvi, říká právník. *Seznam Zprávy*, 30. 12. 2019. Dostupné na: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/az-ted-vyplavou-deset-let-stare-pripady-sexualniho-nasili-v-cirkvi-rika-pravnik-85525>.
- Kubík, J. (2021a). Jako by zneužíval Bůh. Duchovní vysvětluje trauma obětí ze zneužití knězem. *Seznam Zprávy*, 13. 6. 2021. Dostupné na: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/jako-by-zneuzival-buh-duchovni-vysvetluje-trauma-obeti-ze-zneuziti-knezem-167092>.
- Kubík, J. (2021b). Tři roky hrubého sexu. Češka na jméno popisuje trauma ze zneužívání knězem. *Seznam Zprávy*, 12. 6. 2021. Dostupné na: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/tri-roky-hrubeho-sexu-zenu-dostihlo-davne-trauma-ze-zneuzivani-v-cirkvi-166969>.
- Kylar, J. (2022). Výroční zpráva 2022 Někdo Ti uvěří. *Někdo Ti uvěří*. Dostupné na: <https://www.nekdotiuveri.cz/o-nas/vyrocní-zpravy>.
- Laycock, J. P. (2024). A cult by any other name: Is “high demand group” a useful category?. *Nova Religio*, 28(1), 90–104.
- Liszewski, T. (2023). *Zpovědník a případy sexuálního zneužívání*. Praha: Paulínky.
- The Methodist Church. (n.d.). Spiritual abuse. Dostupné na: <https://www.methodist.org.uk/safeguarding/spiritual-abuse/>.
- Reisinger, D. (2025). *Spirituální zneužívání*. Brno: Petrinum.
- Sacred Congregation of the Holy Office. (1962). *Instruction on the manner of proceeding in causes involving the crime of solicitation [Crimen sollicitationis]*. Vatican Polyglot Press. Dostupné na: https://www.vatican.va/resources/resources_crimen-sollicitationis-1962_en.html.
- Scheinostová, A. (2026). Mezi rozvěšenými tričky. Osvětová výstava je krůčkem ke společnosti, kde bude bezpečněji. *Lidovky.cz*, 25. 1. 2026. Dostupné na: https://www.lidovky.cz/nazory/cirkev-zneuzivani-deti-vystava-frantiskani-klaster-u-panny-marie-snezne.A260123_130440_In_nazory_lgs.